

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Т. А. Берерой

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України

УДК 353.9:323.174

ХАРАКТЕРНІ РИСИ АГЕНТСТВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЯК ІНСТИТУТІВ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

В статті розглядаються питання забезпеченості реалізації регіональної політики інститутами регіонального розвитку. Особливої уваги надається Агентствам регіонального розвитку. Всебічно вивчається сутність цих організацій та притаманні їм характерні ознаки, а також поняття АРР, мета, організаційно-правові форми, завдання, напрями діяльності та ін.

В статті розглядаються питання забезпеченості реалізації регіональної політики інститутами регіонального розвитку. Особливої уваги надається Агентствам регіонального розвитку. Всебічно вивчається сутність цих організацій та притаманні їм характерні ознаки, а також поняття АРР, мета, організаційно-правові форми, завдання, напрями діяльності та ін.

The questions of material well-being of realization of regional policy the institutes of regional development are examined in the article. The special attention is spared to Agencies of Regional Development. Essence of these organizations is comprehensively studied and inherent to them characteristic signs, and also, concepts of ARR, purpose, legal forms, tasks, directions to activity and other.

У питаннях регіональної політики та регіонального розвитку вагоме місце займають інститути реалізації регіональної політики для поліпшення регіонального розвитку (місцеві органи державної виконавчої влади; органи місцевого самоврядування; окремі суб'єкти підприємництва чи їх структурні підрозділи; об'єднання громадян та їх структурні підрозділи, інші). З досвіду закордонних країн відомо, що одним з таких інститутів є агентство регіонального розвитку (далі — АРР). Але для розуміння їх придатності, вважаємо за доцільне зупинитися на визначенні поняття, сутності та притаманних їм характерних ознаках.

Певну роботу з аналізу діяльності українських АРР та інших громадських організацій, що виконують подібні функції вже протягом кількох років, здійснює Київський центр Інституту Схід-Захід. Цій темі присвячено ряд статей на сторінках періодичного видання “Український регіональний вісник” та публікації в рамках проекту Інституту “Розвиток громад і регіонів України”. В них значною увагою надано філософським та історичним питанням самої ідеї створення та функціонування таких агентств, оцінці їх діяльності, в той час як праці, присвячені комплексному науковому обґрунтуванню певних характеристик АРР, практично відсутні.

Крім експертів Київського центру Інституту Схід-Захід спробу проаналізувати та узагальнити досвід АРР здійснювали і автори окремих статей у науковій періодиці.

Проблемами створення принципово нових організаційних структур, інститутів,

© Берерой Т.А., 2009.

які ґрунтуються на моделі взаємодії державної влади, бізнесу та громадськості приділяти увагу та висвітлювали в своїх статтях О. Бойко-Бойчук, І. Букресва, І. Гришиак, В. Керещман, М. Лендель, А. Ткачук та ін.

У центрі уваги інших фахівців — О. Войнович, В. Дарнопих, В. Зелюк, Є. Кіш, Ю. Ковальова, В. Рубцов, А. Хмельников та інших — саме агентства регіонального розвитку, їх роль у реалізації державної регіональної політики та завдання на об'єднання зусиль представників територіальних громад для повноцінного використання внутрішнього потенціалу розвитку територій.

Зазначені вище вчені зробили вагомий внесок у розуміння проблематики взаємодії державної влади з різними суб'єктами регіонального розвитку, провели аналіз шляхів формування інституційної інфраструктури регіонального розвитку та залучення до неї АРР. Але комплексних робіт, присвячених саме висвітленню характерних рис, притаманних АРР, не має.

Таким чином, пропонуємо зупинити свою увагу саме на розкритті таких питань: поняття АРР, мета, організаційно-правові форми, завдання, напрямки діяльності та ін.

До визначення сутності АРР існує кілька підходів, що пояснюються різноманітністю ролей, які вони виконують у різних країнах. С. Романюк в своїй монографії приводить два підходи. Згідно з першим, за допомогою терміна агентство регіонального розвитку” можна узагальнити всі структури, крім органів влади та приватних підприємств, залучених до розвитку певної території. У другому, так званому класичному підході, АРР сприймаються як структури, створені на засадах партнерства між приватним, державним і громадським секторами з метою комплексного вирішення проблем певної території [1].

Європейська Комісія в своїх документах визначає, що “чи не єдиною спільною рисою АРР є зв'язок їх діяльності з використанням внутрішнього потенціалу певної географічної території”. Європейська асоціація агентств регіонального розвитку — EURADA — міжнародна громадська організація, яка координує діяльність регіональних агентств в Європі, пропонує їх дефініцію як “будь-якої організації, основною місією якої є узагальнення колективного інтересу до розвитку певної території”, “АРР — це управлінська структура, що визначає проблеми секторального та загального економічного розвитку, вибирає коло можливостей або методологічних засобів їх вирішення, а також просуває проекти, що здатні максимізувати кількість можливих рішень цих проблем. Інакше кажучи, АРР можна визначити як автономну структуру, яка виконує місію узагальнення колективного інтересу стосовно конкретної географічної території при значній участі місцевих/регіональних державних органів та недержавних організацій”. Саме тому агентство розвитку повинно мати чіткі зв'язки з місцевими чи регіональними органами влади, зокрема у питаннях управління, фінансування чи визначення програм розвитку території. Окрім того, “агентство повинно функціонувати на значній географічній території, однак меншій, ніж територія усяєї країни” [2].

Підсумовуючи вище сказане, можна сказати, що АРР — це інститут, створений на засадах партнерства між державним, приватним та громадським секторами, завданням якого є сприяння і допомога органам державного управління у розвитку відповідної території. Під розвитком розумітимемо зростання соціально-економічного стану, потенціалу та конкурентоспроможності певної території, а також рівня та якості життя її населення.

Головна мета АРР — сприяння економічному розвитку відповідної території (регіон, місто тощо): створення її привабливого інвестиційного іміджу та пошук і залучення суди інвестицій [3].

Діловими партнерами агентства розвитку є адміністративні органи публічної влади (місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування), суб'єкти інфраструктури підприємництва (різноманітні підприємницькі структури) і громадські організації.

Найбільш органічними організаційно-господарськими формами для АРР є товариство з обмеженою відповідальністю, акціонерне товариство чи неприбуткова організація. Основними співзасновниками АРР, як правило, є один чи кілька органів місцевої влади відповідного рівня, місцеві об'єднання підприємців та промисловці і торгово-промислові палати.

- До головних завдань АРР належать такі, як:
- надання інформації та консультацій;
 - реклама регіону у світовому вимірі;

— залучення інвестицій;
— впровадження новітніх технологій;
— надання фінансових ресурсів;
— створення підприємницької інфраструктури, необхідної для залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій в економіку регіону;
— здійснення видавничої діяльності [4-6].

В загальному виді основні напрямки діяльності інституційної інфраструктури регіонального розвитку, куди включені також АРР, викладені в заходах щодо реалізації Концепції державної регіональної політики, "... маючи на меті поліпшення умов використання передових інноваційних технологій, підвищення інвестиційної привабливості регіонів, розширення залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для регіонального розвитку, вдосконалення підготовки та перепідготовки відповідних фахівців з проблем регіонального розвитку, координація програм технічної допомоги, спрямованих на підтримку регіонального розвитку" [7].

За створенням АРР можуть бути:

- 1) створені з ініціативи національного уряду;
- 2) створені з ініціативи місцевих та регіональних органів влади;
- 3) створені як незалежні агентства регіонального розвитку (господарські товариства або громадські неприбуткові організації), 4) створені як асоціації за участю приватного та публічного секторів.

За організаційно-правовими чи юридичними формами функціонування АРР класифікуються як: громадська організація чи комерційна прибуткова структура (Чехія); благодійні фонди (Румунія); неприбуткові підприємства (Болгарія, Угорщина, Естонія). Найбільше варіантів юридичної форми функціонування АРР надає законодавство Польщі. Частина АРР діє як акціонерні товариства, діяльність яких регулюється Комерційним кодексом, частина — як місцеві фундації, повноваження яких визначаються Законом про фундації. У країнах Західної Європи подібні структури переважно діють у формі державних підприємств (Ірландія, Іспанія, Німеччина чи Великобританія), або тих же акціонерних товариств (Португалія, Франція), але одним із співзасновників яких є держава [8; 9].

В Україні, за організаційно-правовими формами, АРР представляють собою великий перелік організацій — комунальне підприємство, комунальна установа, підприємництво юридична особа, благодійна організація, громадська організація у вигляді об'єднання громадян. Найбільш поширеними в Україні є благодійна організація та громадська організація у вигляді об'єднання громадян, тобто ті організаційно-правові форми створення і функціонування агентств регіонального розвитку, які за чинним законодавством можуть діяти як неприбуткові організації. Але жодне агентство регіонального розвитку в Україні не представлено в таких потенційно можливих формах як державна організація та державна установа. Що говорить про декларативність державної політики щодо формування інституційної інфраструктури регіонального розвитку в Україні [10].

Такий широкий спектр юридичних форм існування АРР обумовлює різноманітність їх завдань та коло інтересів. Так, агентства регіонального розвитку у формі неприбуткових організацій більше уваги присвячують дослідженням теоретико-прикладного значення, беруть участь разом з органами виконавчої влади у розробці стратегії та концепції регіонального розвитку території, розробляють та адмініструють регіональні програми, організовують тематичні семінари, конференції, займаються популяризацією ідей регіонального розвитку. АРР на комерційній основі проводять діяльність із залучення інвестицій, надання консультацій підприємствам, займаються пошуком партнерів по бізнесу, беруть участь в організації виставок та ярмарків [11].

Сучасні умови діяльності системи державного управління та місцевого самоврядування значно підвищують актуальність проблем ефективності регіонального розвитку і, на наш погляд, потребують об'єднання зусиль державних органів влади, бізнесу та громадськості для поліпшення соціально-економічного стану регіону. Аналіз характерних рис притаманних АРР дає змогу визначити статус цих структур, їх можливість приймати участь у процесі управління розвитком регіону, визначити роль АРР в цьому процесі, яка на наш погляд полягає, перш за все, в узгодженні інтересів держави, місцевих органів влади, недержавних організацій та бізнесу стосовно напрямів регіонального розвитку. Метою його створення є допомога регіональним та місцевим органам виконавчої влади у розробці та впровадженні програм регіонального розвитку з метою прискорення інституційних і структурних соціально-економічних змін у регіонах,

сприяння ефективному використанню внутрішнього потенціалу територій.

Список використаних джерел

1. Романюк С. А. Політика регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і нові можливості: Регіональні дослідження : [монографія] / С. А. Романюк. — К. : УАДУ, 2001. — С. 86.
2. Волошко В. Інституційне забезпечення регіональної політики Європейського союзу / В. Волошко // Регіональна економіка. — 2005. — № 1. — С. 154.
3. Рубцов В. Інструментальне забезпечення регіональної політики / В. Рубцов // Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів : статті. — К., 2001. — С. 49.
4. Офіційний сайт Європейської асоціації агентств регіонального розвитку "EURADA" [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.eurada.org/home.php>;
5. Офіційний сайт Мережі агентств регіонального розвитку Центральної Європи та Дунайського ареалу "RDA-CEDA" [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://www.rda-ceda.net>;
6. Офіційний сайт Асоціації агентств регіонального розвитку України "ААРРВ" [Електронний ресурс] — Режим доступу : www.narda.org.ua.
7. Про Концепцію державної регіональної політики: Указ Президента України від 25.05.2001 р., № 341 [Електронний ресурс] Офіційний веб-сайт Верховної Ради України : Законодавство України. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=341%2F2001>.
8. Ковач П. І. Регіональна політика та її інституції в Угорщині / Ковач Палме Ілона // Інститути та інструменти розвитку територій. На шляху до європейських принципів : статті. — К., 2001. — С. 149-158;
9. Саврич А. Перспективи формування Агентств регіонального розвитку в Україні і Польщі / А. Саврич // Економічний часопис. — 2000. — № 7-8. — С. 23-26.
10. Збірник Асоціації Агентств регіонального розвитку України // Поточний архів Одеської обласної державної адміністрації.
11. Луцишин Н. Формування інституційної структури регіонального політики в країнах Європи / Н. Луцишин // Регіональна економіка. — 2004. — № 3. — С. 203.

*Рекомендована до друку кафедрою державного управління і місцевого самоврядування
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*

Надійшла до редакції 02.03.2009
Рекомендована до друку 19.06.2009

